

XV JORNADA DE DEBAT
MODELS DE FINANÇAMENT
UNIVERSITARI

ASSOCIACIÓ D'AMICS UAB
/ fragments 14

Els textos d'aquesta publicació són extractes de les ponències que van pronunciar els conferencians de la jornada **Models de finançament universitari**, celebrada el dia 13 de desembre de 2012.

XV JORNADA DE DEBAT ORGANITZADA PER L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA UAB

13 de desembre de 2012

Col·legi de Periodistes de Catalunya (Barcelona)

► PRESENTACIÓ I MODERACIÓ

Antonio Franco,

periodista i president de l'Associació d'Amics de la UAB.

► INTERVENCIONS

■ **Xavier Grau,**

rector de la Universitat Rovira i Virgili i vocal del Comitè Permanent de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE).

■ **Antoni Manresa,**

catedràtic de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona.

■ **Josep Lluís Raymond,**

catedràtic de Fonaments de l'Anàlisi Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona.

UNIVERSITAT

OPINA

ANTONIO FRANCO

Senyores, senyors, rector i amics. Els Amics de la UAB plantegem l'última sessió de treball o de reflexió d'aquest any natural, i tornem a insistir en el tema de la problemàtica universitària, en les qüestions cabdals que tenen a veure amb aquesta realitat que està en una situació tan difícil i tan complexa. En aquests moments tota la problemàtica universitària té mala pinta, i també veiem que el tema dels recursos s'ha posat a sobre de les situacions universitàries d'una manera que pràcticament les ofega.

Tanquem amb aquesta sessió les activitats de l'any, amb el reconeixement que ha estat un mal any. Ha estat dur i complex gairebé per a totes i cadascuna de les universitats. Un any dur per a tots els responsables de les universitats. Un any dur per als estudiants. Un any dur també per a tot el que podríem anomenar l'entorn universitari: les empreses que tradicionalment començaven a ajudar i a ser una part essencial també del finançament –dins de la lògica moderna del que haurien de ser aquest tipus de centres–. Possiblement el pitjor d'aquest any és que, dit amb la boca petita, no fa l'efecte que des dels poders polítics s'hi estigui donant ni la importància ni l'atenció necessàries, ni tampoc expressant una voluntat d'ajudar –encara que els problemes siguin tan generals en tantes direccions–.

Crec que aquest factor, el tema de la formació d'alt nivell, és un element clau també per a la solució dels problemes econòmics i socials dels anys que tenim per davant, però és difícil que puguin plantejar-s'ho ara, perquè fa l'efecte que està tot abocat simplement a la difícil operació d'haver de sobreviure. Dins d'aquest context, si hi ha una cosa que siguin els amics de la UAB, és que som tossuts. I som tossuts en el sentit que insistirem a forçar, ajudar, donar suport, catalitzar, etc., tot el que sigui la reflexió sobre com anar apujant, arrodonint, la qualitat organitzativa i de rendiment de les universitats i, en particular, de la nostra. Tenim un compromís ferm de fer això i no ens espanten les dificultats. També, ara, nosaltres encara hem tingut la voluntat de tancar l'any amb la intenció de parlar dels nostres problemes, en aquest cas, els models de finançament universitari.

Aquí no estem buscant una tertúlia ni un debat; busquem realment un intercanvi de punts de vista i una aportació de dades i d'interpretacions de les coses que ens puguin ajudar en els propers mesos, a cadascun de nosaltres, a tenir idees una mica més clares. Amb això, suposo que també podrem contribuir a ajudar, indirectament o directament, a afavorir la creació d'un clima de suport més intensiu a la universitat en la seva difícil tasca. Amb la voluntat també de fer una reflexió oberta sobre el tema dels models de finançament universitari, sobre el rendiment i sobre les diferències bàsiques entre els diferents tipus de plantejaments, les experiències o les donacions que neixen dels incentius, que es fan a vegades en aquesta direcció.

Escoltarem unes quantes propostes i reflexions. I això ho farem mitjançant la intervenció de tres persones qualificades que han treballat i reflexionat força sobre aquestes matèries, com són el catedràtic de Fonaments de l'Anàlisi Econòmica de la Universitat Autònoma de Barcelona, Josep Lluís Raymond; Antoni Manresa, catedràtic de Teoria Econòmica de la Universitat de Barcelona; i també –i l'hi agraïm, perquè s'ha desplaçat des de Tarragona, on exerceix– Xavier Grau, que és un gran expert en aquestes matèries i rector de la Universitat Rovira i Virgili.

La majoria de vostès tenen coneixement de la mecànica: els tres ponents faran una exposició d'uns vint minuts cadascun. Després tindran l'oportunitat de creuar petites discrepàncies o complementar impressions que aniran sortint en el decurs de les seves exposicions. I després farem un torn que no serà massa llarg, amb la possibilitat que vostès plantegin alguna pregunta aprofitant, a més a més, que avui fem aquest acte a la sala de l'antic Centre Internacional de Premsa, que està dotat de la infraestructura dels periodistes per preguntar amb una certa comoditat.

Simplement això: intentar que sigui realment una sessió profitosa. I si els sembla bé, dono en primer lloc la paraula a Josep Lluís Raymond ■

1a RONDA

JOSEP LLUÍS RAYMOND

Volia agrair el fet d'estar aquí entre vosaltres, i volia mostrar el meu agraïment als amics de la UAB per haver-me convidat a aquest acte i, en especial, al seu president. Més que parlar de finançament de l'educació parlaré de rendiment d'inversió educativa, i això és entrar en un plantejament més general, per després entrar més en temes de finançament.

Aquesta exposició està basada bàsicament en dos treballs. Un és un estudi, *¿Es rentable educarse?*, que es va publicar el 2011 a la Fundació Funcas, en el qual s'analiza el comportament de la rendibilitat d'inversió en educació, utilitzant les enquestes d'estructures salarials dels anys 1995, 2002 i 2006. Aquesta anàlisi es refereix a la rendibilitat activa. Un altre document que comentaré serà un document de treball elaborat per Ángel de la Fuente i Juan Francisco Jimeno, que analitza el rendiment públic d'inversió educativa. És a dir, que en aquests dos documents basaré la meva exposició.

En primer lloc parlaré de quines són les dades de partida, les tres enquestes d'estructura salarial, unes enquestes àmplies realitzades per l'Institut Nacional d'Estadística. Estan dirigides a les empreses i tenen una mida mostral molt elevada, de prop de 120.000 informacions. Amb aquesta enquesta s'ofereix informació de salaris, la qual cosa permet veure quin és el diferencial de salaris. Això ens porta a parlar de la inversió educativa.

També parlarem de rendibilitat social, i aquí comentaré un aspecte que s'ha discutit bastant en la literatura i és fins a quin punt l'educació es tradueix en un salari més elevat, perquè incrementa la productivitat dels més educats (això seria la teoria del capital humà). Hi ha un altre plantejament, que és l'enfocament de senyalització, que diu que l'educació, *per se*, afegeix poca capacitat productiva als individus, i que el que fa és permetre que els individus se senyalitzin. És a dir, l'educació com a pas és un mecanisme de senyalització. Cal separar aquestes dues posicions importants, perquè si ens creiem el model de capital humà, el que ha de fer la societat és invertir en educació; si ens creiem el model de senyalització, el que s'ha de fer és buscar el mecanisme de senyalitzar els més hàbils d'una forma més barata que el sistema universitari. Té molta importància el fet de ser capaços de diferenciar els dos plantejaments. Si per senyalitzar els més capa-

ços necessitem divuit anys de formació, això és molt costós per a la societat.

I, finalment, em referiré al sector públic. Què passa? Els individus més educats tenen salaris més elevats, tenen menys possibilitats d'estar aturats, etc. Tot això fa que el sector públic recapti més impostos. Llavors, part d'aquesta inversió en educació, el sector públic la recupera; aquesta serà la tercera temàtica. Sobre aquests tres punts basaré la meva exposició.

Si ens creiem el model de senyalització, el que s'ha de fer és buscar el mecanisme de senyalitzar els més hàbils d'una forma més barata que el sistema universitari.

Bé, aquí simplement el que es comenta són les tres enquestes d'estructura salarial dels anys 1995, 2002 i 2006.¹ He procurat que aquestes enquestes fossin homogènies i hem arreglat la mostra perquè fossin operables. Tenim 140.000 observacions l'any 1995, 149.000 observacions el 2002 i 112.000 observacions el 2006. Què ha passat? Bàsicament, del 1995 al 2006 ha augmentat el percentatge de dones en els ocupats, i, per altra banda, s'han reduït els anys d'antiguitat. També ha augmentat la quantitat d'ocupats a temps parcial. Tot això podria explicar que el salari mensual en euros hagi caigut de l'11,4% el 1995, al 10,8% el 2006. Ha caigut perquè augmenta el percentatge d'ocupats a temps parcial, el 3,8% el 1995 i el 13% el 2006. I, per altra banda, també la proporció de personal de sexe femení en l'ocupació augmenta molt. Això és una altra transparència en la qual s'analitzen les característiques de la força de treball, utilitzant aquesta informació base. En primer lloc: com es distribueixen els llicenciats per Espanya, per les comunitats autònomes? Tenim el percentatge de llicenciats sobre el total: Aragó, Navarra, el País Basc i Madrid són les comunitats autònomes que tenen més proporció de llicenciats l'any 2006. Catalunya està molt a prop d'aquestes comunitats autònomes, crec que té el 13%, i ara deu tenir el 13,1%. Pràcticament totes aquestes comunitats autònomes tenen un nivell d'educació alt. I, per altra banda, tenim el sud, que és la zona menys edu-

¹ A partir d'aquest moment es refereix a un document PowerPoint exposat durant l'acte, que es pot trobar al següent enllaç: <http://www.amicsuab.cat/portal/content.asp?ContentId=914>.

cada. I el mateix passa amb les illes: les Illes Balears i les Illes Canàries. Això és el punt de partida.

Els individus més educats tenen salaris més elevats, tenen menys possibilitats d'estar aturats, etc. Tot això fa que el sector públic recapti més impostos.

Com ho hem de fer per mesurar els rendiments educatius? La idea és la següent: suposem un individu que té educació superior, i dibuixem el seu perfil en ingressos de cycle vital. I tenim un individu que té estudis bàsics, i calculem el seu perfil d'ingressos de cycle vital. Quina és la rendibilitat privada d'aquest individu amb educació? Això ens ve donat per l'àrea A: la diferència entre els ingressos d'una persona amb més educació i els d'una persona amb menys educació. Quin és el cost? El cost té dos components: el cost d'oportunitat, que són els ingressos, i les despeses directes d'educació, que són l'àrea C. Aquestes despeses directes d'educació són petites en termes relatius. Llavors el rendiment d'educació es calcula en relació amb els ingressos extra i els costos d'educació en el moment inicial. En dibuixar aquests ingressos de cycle vital (se n'han d'estimar uns quants) es veu que els salaris segueixen una sèrie de característiques. I en funció d'aquestes estimacions anem dibuixant aquests ingressos de cycle vital d'individus típics.

Aquí tenim el perfil d'ingressos de cycle vital d'un llicenciat, d'una persona amb diplomatura, d'una persona amb BUP i d'una persona amb EGB. Això són dades de l'any 2006. Fent aquest càlcul per a tots tres anys, trobem com aquests rendiments educatius han evolucionat amb el temps. L'EGB per exemple, l'any 1995 tenia un rendiment educatiu del 4,2%; del 3,2% el 2002 i del 2,9% el 2006, i així successivament. En aquest quadre caldria destacar dos aspectes: en primer lloc, la universitat és la que dona la taxa de rendiment més elevada (amb el 7,5, és superior als altres nivells); i per altra banda, és cert que amb el temps es produeix una reducció del rendiment educatiu (crec que aquesta reducció ve donada precisament per l'oferta), però en qualsevol cas, aquests rendiments educatius continuen sent elevats.

Com es veu en el gràfic, en totes les comunitats autònomes s'ha produït aquesta caiguda en el rendiment d'edu-

cació. El que veureu també en aquesta transparència pot ser interessant, perquè diu que les comunitats autònomes que tenien rendiments educatius més alts el 2006, també són les que tenien rendiments educatius més alts el 1995. En tot això hi ha un problema, i és el següent: no sabem fins a quin punt la diferència és conseqüència del fet que l'educació afegeix capacitat productiva als individus, o que, en definitiva, els individus que són més hàbils, a la vegada també tenen més capacitat per educar-se, i llavors aconseguen nivells educatius més elevats. Això planteja un problema que es coneix com el *biaix d'estimació*: la idea és que quan s'estima l'equació mitjançant altres tècniques, els rendiments educatius, en comptes de reduir-se, més aviat augmenten. De fet, curiosament, aquest és el resultat general trobat a la literatura.

La universitat és la que dona la taxa de rendiment més elevada (amb el 7,5, és superior als altres nivells); i per altra banda, és cert que amb el temps es produeix una reducció del rendiment educatiu.

I l'altra qüestió que volia comentar és fins a quin punt els rendiments educatius evidencien uns rendiments socials o no. Llavors, com he dit abans, tenim dues teories clàssiques, que són el model de capital humà i el model de senyalització. En el model de capital humà, quan l'individu s'educa aconsegueix una major productivitat, i aquesta major productivitat es manifesta o té la seva contrapartida amb un salari més elevat. Si el model de capital humà és el que impera, llavors l'educació és rendible tant des d'un punt de vista individual com col·lectiu. En aquest cas els governs han de destinar-hi recursos perquè els recursos que es destinen en educació siguin rendibles en l'àmbit individual i en l'àmbit col·lectiu.

Hi ha un altre plantejament: el model de senyalització. La idea lògica en aquest cas és que els nivells educatius l'únic que pretenen és senyalitzar els que són més capaços, però no necessàriament incrementa la productivitat dels individus que aconsegueixen aquests nivells educatius. Des d'aquesta perspectiva l'educació seria rendible des d'una òptica individual, però no seria rendible des d'una òptica col·lectiva, perquè, en definitiva, oferir divuit anys d'educació a una persona és molt costós. Llavors la prescripció pública i econòmica hauria de ser

buscar mecanismes més econòmics de senyalitzar els més capaços. Gràficament aquí tindriem els dos mecanismes causals. En el rendiment de capital humà tenim un individu que s'educa; amb aquesta educació es fa més productiu i això es transforma en salaris més elevats. En la teoria de la senyalització, l'individu té una capacitat i una productivitat innates; llavors busca educar-se per senyalitzar-se en el mercat, i això es tradueix en nivells d'ingressos més elevats.

Des d'aquesta perspectiva l'educació seria rendible des d'una òptica individual, però no seria rendible des d'una òptica col·lectiva, perquè, en definitiva, oferir divuit anys d'educació a una persona és molt costós.

Un problema que pateixen aquests dos *enfocaments* és que si els observem són equivalents, és a dir, nosaltres veiem que els individus més educats estan més ben situats, però no sabem si és perquè l'educació n'incrementa la productivitat o simplement és que l'educació els ha permès exterioritzar la seva habilitat. És a dir, aquest és el problema. Aquest tema s'ha discutit molt i hi ha hagut molts contrastos. En general, l'evidència acaba dient que una part important de la diferència de salaris ve explicada per diferències de productivitat degudes a la teoria del capital humà, malgrat que la teoria dels nivells de senyalització també té una part de capacitat explicativa. Si haguéssim de donar percentatges, potser la literatura s'hi decanta al voltant del 20%.

Això seria la rendibilitat per al sector privat i per a la societat. Ara ens toca analitzar la rendibilitat per al sector públic. Tenim bàsicament tres mecanismes: els individus més educats cobren salaris més elevats i, en conseqüència, paguen impostos més elevats; està clarament comprovat que els individus més educats tenen una major probabilitat d'estar ocupats i, finalment, hi ha el fracàs escolar, que augmenta els costos en educació. Tenint en compte aquests elements, un estudi bastant complet d'Ángel de la Fuente i Juan Francisco Jimeno

analitza aquests nivells educatius i analitza quina és la taxa estimada de cobertura. Per exemple, secundària té una taxa de cobertura del 34%, FP1 del 29% i FP2 –sorprenentment molt baixa– del 0,93% (no he participat en aquest estudi, però és destacable que la taxa de cobertura sigui tan baixa). I el que és curiós: universitat 1 (universitat de cycle curt), una cobertura del 90%, i universitat 2 (universitat de cycle llarg), del 60,9%. Si aconseguíssim una universitat més eficient que evités el fracàs escolar, el que el sector públic inverteix en educació es recuperaria. És a dir, que a llarg termini no seria un cost, sinó una inversió.

Si aconseguíssim una universitat més eficient que evités el fracàs escolar, el que el sector públic inverteix en educació es recuperaria. És a dir, que a llarg termini no seria un cost, sinó una inversió.

Les meves conclusions serien aquestes. En primer lloc, la rendibilitat educativa ha decaïgut al llarg del temps. L'altre efecte d'aquesta rendibilitat, que aquí no hem tingut en compte i que caldria considerar, és que les societats més educades tenen més capacitat per crear i per inventar, i tenen més capacitat per imitar pautes tecnològiques educatives externes. Aquest efecte d'educació és el canvi tècnic que penso que a llarg termini estaria previst, cosa que en aquest estudi no s'ha tingut en compte. Els altres dos punts que vull destacar són: en primer lloc, que històricament el cost de l'educació universitària, el que s'ha invertit en educació a llarg termini, el sector públic ho haurà recuperat en impostos; i l'última consideració, que el repte actualment és ser capaços d'adaptar els continguts educatius a una societat canviant. El rendiment actual té un moment de crisi i molts problemes, molts universitaris estan sobreeducats; això és un problema de malbaratament de recursos. Crec que el veritable repte és ser capaços d'adaptar els continguts educatius a aquestes necessitats socials canviant.

I això és tot, gràcies ■

ANTONI MANRESA

Bona tarda. En primer lloc vull agrair a l'Associació d'Amics de la UAB, i en particular a Antonio Franco, aquesta invitació que m'han fet, i també manifestar que estic molt content de compartir taula amb aquests dos col·legues. A mi m'ha agradat molt l'exposició que ha fet Josep Lluís Raymond: molt clara i molt nítida. Ha parlat com heu vist sobre el rendiment de l'educació. Jo havia preparat simplement una explicació basada en un document, és a dir, basada en una realitat més concreta. És un document que es diu «El model de distribució del finançament de les universitats públiques catalanes».

Entenc que és un document que pot ser interessant per a l'auditori, per tal de saber com es financen aquestes universitats, tenint en compte que ja sabem alguna cosa de quin és el rendiment d'aquest finançament. És un document que potser no està al dia, però que bàsicament presenta el model d'aquest finançament. És important entendre això, perquè ens pot explicar el motiu pel qual algunes universitats tenen més diners que no pas d'altres. El que no diu aquest document és quin ha de ser el total de finançament que haurien de tenir les universitats en conjunt; això es deixa a la voluntat política o a la negociació política del pressupost que pugui tenir, en aquest cas, la Generalitat de Catalunya, i, segurament, també el govern central (tenint en compte que en última instància és el govern central qui finança la Generalitat).

Per tant, parlem d'un problema que és de distribució. La meva pregunta, per defecte professional, és la següent: ¿sempre que hi ha un contracte entre dues parts (perquè això és un contracte d'alguna manera) hem de pensar en quins són els incentius que hi ha al darrere?; és a dir, si tenim un contracte, en aquest cas entre la Generalitat i les universitats, ¿hem d'entendre que, com a servei públic que és la universitat, aquest contracte d'alguna manera afavoreix aquelles universitats que puguin fer millor la seva tasca de servei públic? Llavors, a mi em resulta difícil (segurament després el meu company, el doctor Grau, perfilarà les meves afirmacions) pensar que hi pugui haver realment un gran incentiu per a les universitats per ser millors des d'un punt de vista global, per una raó: perquè la totalitat del que es dona a les universitats és un joc de «suma 0». És a dir, una vegada establerta la quantitat total que pertoca a les universitats, el que tu treus d'una és el que deixes de treure a una altra. Això és el que vol dir «suma 0»: si són 100 i tu te'n

quedes amb 40, doncs l'altre amb 60, i viceversa, però no és mai més de 100.

Si tenim un contracte, en aquest cas entre la Generalitat i les universitats, ¿hem d'entendre que, com a servei públic que és la universitat, aquest contracte d'alguna manera afavoreix aquelles universitats que puguin fer millor la seva tasca de servei públic?

I des d'aquest punt de vista trobo que hi ha un forat en aquest tipus de plantejament. No dic que si, per exemple, estem en una situació de crisi econòmica, com ara, no sigui raonable rebaixar el que seria el finançament d'aquest servei, com ho ha estat en qualsevol altre servei, però possiblement hauríem de ser conscients de si tenim un element de referència. És a dir, si a nosaltres ens pertoqués tenir 100 i ens en donen 90, la societat ha d'entendre que nosaltres estem fent un esforç perquè estem renunciant a 10, tenint en compte que estem en una situació realment difícil. I això no és percebut per part de la societat; tampoc ho és per part de la mateixa universitat, perquè aquesta informació em temo que no es coneix.

La totalitat del que es dona a les universitats és un joc de «suma 0». És a dir, una vegada establerta la quantitat total que pertoca a les universitats, el que tu treus d'una és el que deixes de treure a una altra.

I el doctor Grau em preguntarà si això és conegut o no és conegut entre les persones que treballen a la universitat, perquè crec que és un document que és important. Quan un pensa en el finançament de la universitat, es creu que tot el que rep ve del sector públic, i això no és cert. És a dir, bàsicament hi ha dos tipus d'ingressos a les universitats: uns són els ingressos propis, que serien els que es deriven de la seva activitat; i els altres són el que podríem anomenar les subvencions públiques, que arriben de l'Administració.

Parlant abans amb el doctor Grau, m'ha dit que aproximadament les xifres dels ingressos propis serien del 40%, i les subvencions públiques, del 60%. I quines són les fonts d'ingressos pròpies de les universitats? Doncs bàsicament tenim fonts que es deriven de la seva

activitat. Nosaltres el que fem és fer docència i fer recerca: la docència es paga per part dels alumnes (les seves matrícules, les seves taxes, etc.); en la recerca normalment hi ha una part de fons que els mateixos professors universitaris han de competir per obtenir allà on n'hi ha (pot ser al govern central, pot ser a la Generalitat, o pot ser a la Unió Europea, i, fins i tot, a vegades a fundacions d'arreu del món). Finalment, també hi ha ingressos del que seria la transferència tecnològica o l'activitat de consultoria o assessoria, que pot donar el professor universitari a persones interessades que contractin els seus serveis. Després hi ha una part, que deu ser molt petita o inexistent –mentre que en altres països té molta importància–, que serien les donacions, que poden ser públiques o privades. Sobretot a països com els EUA, les universitats més cèlebres tenen grans donacions (em refereixo a universitats de molt prestigi), i, de fet, poden tenir un paper important en el seu finançament. No és el nostre cas. Moltes vegades es diu que és perquè no tenim una llei adequada de donació i mecenatge.

Aproximadament les xifres dels ingressos propis serien del 40%, i les subvencions públiques, del 60%.

Aquest seria el marc de referència. Respecte a aquest 60% de subvenció pública, quins són els ítems que formen aquest finançament? Bàsicament n'hi ha cinc. Repeteixo que d'aquest finançament no es diu quin és el total, sinó com es distribueix entre les universitats. Un seria una subvenció fixa, igual per a totes les universitats, i cobreix les despeses mínimes d'estructura de finançament. Podria ser, per exemple, tota la part burocràtica que ha de funcionar amb la universitat, incloent aquí, per exemple, els consells socials, la gestió de gerència, etc., en aquest tipus de despeses. Després n'hi ha una de bàsica que representa el gruix del finançament, i que té quatre components. Bàsicament aquests quatre components es distribueixen en tres, que són una mesura de la càrrega docent que és la universitat, que d'alguna manera ha de donar servei docent: tenim, per exemple, que el 45% d'aquest finançament va a parar al total de crèdits dels quals es matricula cada alumne. Després hi ha estudis de nou accés, que representen el 15% del finançament, mentre que el nombre de titulats representaria el 30%. Finalment, i sense res a veure amb l'ante-

rior, hi hauria la superfície construïda de cada universitat, que seria el 10%.

Després hi ha una part, que deu ser molt petita o inexistent –mentre que en altres països té molta importància–, que serien les donacions, que poden ser públiques o privades. Sobretot a països com els EUA, les universitats més cèlebres tenen grans donacions.

Llavors, la càrrega docent, per un costat, i, per un altre, la superfície construïda (té a veure amb el fet que necessites superfície per poder exercir la tasca de la docència) són el gruix del que presenta el finançament que se'n diu bàsic i que, repeteixo, és el gruix de tot el finançament que reben les universitats. Per tant, les universitats estan rebent finançament, des del meu punt de vista, en funció del servei més visual que donen: la docència. Des d'aquest punt de vista podríem pensar que aquest és el servei públic. La Generalitat de Catalunya, i em penso que també d'altres comunitats autònomes, tenen en compte el mateix tipus de plantejament.

Les universitats estan rebent finançament, des del meu punt de vista, en funció del servei més visual que donen: la docència.

Després, un altre ítem que forma part d'aquest finançament és el que se'n diu *finançament derivat*; per exemple, les quotes de seguretat social que es paguen, els complements de productivitat, etc. Aquests últims poden ser per diferents motius. Un és l'activitat investigadora; a la gent que fa recerca li reconeixen un tram de recerca i això és un complement de productivitat, però és relativament minso, per exemple podrien ser 150 euros cada mes per cada tram. Després hi ha complements docents, que vol dir que pel fet de fer la docència com l'has de fer et donen un complement, que també és bastant minso. Per tant, això són complements de salari dels professors que fan bé, o se suposa que fan bé, la seva funció. Aquest tipus d'ítem també es fa servir per a promocions internes dins de la universitat. És a dir, que si tenim un professor que és titular, perquè sigui catedràtic hi ha una diferència de sou. Per a aquestes diferències de sou també es fa servir aquest fons.

Després n'hi ha un altre, que és el que s'anomena (o s'anomenava) *subvenció estratègica*; ara se'n diu *finançament per a la millora*. Aquest tipus d'ítem sí que posa l'èmfasi en la qualitat; aquí tenim per exemple contractes programes lligats a objectius, és a dir: «Si vostè fa bé les coses de manera qualitativa, llavors vostè tindrà un millor finançament». Aquest és l'únic ítem que he vist que posa èmfasi en el fet que el servei ha de ser de qualitat. I en la mesura en què ho és en una universitat respecte d'altres, tindrà un preu. És a dir, sempre és distribució entre universitats.

A la gent que fa recerca li reconeixen un tram de recerca i això és un complement de productivitat, però és relativament minso, per exemple podrien ser 150 euros cada mes per cada tram.

Finalment, també hi ha el que se'n diu *finançament per concurrència*, que és per convocatòria pública. Per exemple, ho podrien ser els programes Erasmus, que financen una part dels estudis als estudiants que marxen a fer una carrera a una altra universitat europea; o la normalització lingüística, per exemple, també és una de les partides que es podrien finançar mitjançant aquest tipus de contracte. I, tot plegat, això és el que representa el finançament de les universitats. Insisteixo que aquest finançament de les universitats respon a la distribució, és a dir, que si hi ha una universitat que ho fa millor que una altra en aquest tipus d'ítems, rep un premi, però l'altra rep un càstig, perquè vol dir que no es queda amb el que l'altra rep. Per tant, no poden millorar totes a la vegada; les universitats no poden ser totes bones a la vegada. Si n'hi ha algunes que són bones, és perquè d'altres no són. Crec que caldria, o valdria la pena, fer una reflexió i tendir cap a un contracte. Un contracte entre universitats i administració pública que donés a les universitats la capacitat de tenir més recursos en la mesura en què l'economia va bé, i menys recursos si l'economia va malament, però on també es puguin reconèixer indicadors que diguin que efectivament les universitats ho fan

bé o ho fan malament. I això és una tasca que s'ha de fer, almenys s'ha de proposar per part de l'administració pública.

Evidentment la universitat haurà de mirar aquest tipus de contracte, veure de què es tracta, posar-se d'acord amb l'administració i al final arribar a una situació de consens. Crec que és una tasca que està per fer i que ens donaria un cert baròmetre de si efectivament el servei públic que dona la universitat és bo o no als ulls de qui paga aquest servei públic, que és el ciutadà, perquè al cap i a la fi, l'administració pública rep diners dels ciutadans. Per tant, cada vegada que l'administració pública no dona diners a la universitat, o li dona menys diners, com està passant en els últims anys, aquest fet és percebut per la societat com si no es fes bé el servei, com si fos un càstig; llavors estem distorsionant una mica aquesta activitat, sobretot les persones que fa temps que hi treballem. Quan t'abaixen el sou i et diuen que no ho fas bé, això no ens agrada, però potser tampoc representa un fidel reflex de la realitat.

Aquest és l'únic ítem que he vist que posa èmfasi en el fet que el servei ha de ser de qualitat. I en la mesura en què ho és en una universitat respecte d'altres, tindrà un preu.

Per tant, simplement volia posar en relleu quins són els ítems pels quals es finança la universitat; per què ens abaixen o no el sou de vegades a les persones que hi treballem; i posar en relleu també el fet que les universitats haurien de tenir un finançament que estigués lligat no només a la distribució entre les universitats, sinó també en termes absoluts. És a dir, què costa aquest servei; mirem objectivament si aquest servei està donant un bon rendiment o no en funció d'uns indicadors que siguin acceptats per tothom. A partir d'aquí tindriem una referència i podríem saber si quan ens abaixen el sou és perquè ho fem malament o, senzillament, perquè som solidaris amb la resta de la societat. Això és el que us volia dir i agraeixo la vostra atenció ■

XAVIER GRAU

Gràcies també per la invitació a participar en aquesta sessió de l'Associació d'Amics de l'Autònoma. La sessió que tenia preparada té alguns elements que seran complementaris i també l'aprofitaré per introduir algun comentari. He pensat que aquesta ocasió era un bon moment per presentar-vos el que la Comissió Catalana d'Universitats Públiques ha preparat, en aquest any tan difícil. És un document que es titula «Bases per a un nou model de finançament de les universitats públiques de Catalunya». Hi hem treballat els gerents de vuit universitats de manera clara i en una sessió que vam fer en el consell assessor de l'ACUP (Associació Catalana d'Universitats Públiques) per donar per bo aquest document, que tenim al nostre web i que hem remès també al govern. És un document que conté la situació actual, que conté el que pensem que hauria de passar en aquest moment particular i que, de passada, fa una anàlisi dels diferents models de referència. No podré estendre-m'hi gaire, però en algun moment sí que podré donar-ne alguna pinzellada.

La primera qüestió: aquest moment, tal com estem, és moment de dir que necessitem un nou model? És oportú, això? Crec que, precisament, és oportú. Estem en un moment de dificultats econòmiques i socials creixents, i no veiem encara fins quan han de créixer; a curt termini no tenim expectatives de millora general. Tenim un profund deteriorament del clima a la comunitat universitària, i també, com en la resta de la societat, una gestió del dia a dia que està en tensió, amb reals dificultats de tresoreria. I, per tant, de què serveix plantejar-nos un nou model al qual no veiem data d'aplicació? Necessitem veure on anem, oi? Quin hauria de ser l'objectiu perquè el que fem en aquest moment, aquestes decisions urgents i immediates que s'han de prendre, no traixin aquesta visió i siguin consistents amb l'objectiu final? Aquesta és una mancança. Ara mateix s'estan prenent moltes mesures, el futur de les quals no sabem quin serà.

Estem en un moment de dificultats econòmiques i socials creixents, i no veiem encara fins quan han de créixer; a curt termini no tenim expectatives de millora general. Tenim un profund deteriorament del clima a la comunitat universitària.

Una qüestió relacionada amb la primera intervenció. La universitat a l'Europa continental està considerada,

efectivament, un servei públic de primer ordre: és un servei públic de primer ordre. Ho és a tot arreu, però hi ha una diferència clara, una tensió, quan parlem de finançament d'aquest servei públic, entre donar prevalença al benefici públic o al benefici privat. Des del punt de vista més anglosaxó, preval l'apreciació que és un benefici privat i, per tant, calen tots els esforços necessaris, privats, per poder accedir a aquesta fórmula. Però des d'un punt de vista dominant encara a Europa, a l'Europa de l'estat del benestar, preval la idea d'un benefici públic, en el qual cal fer prevaldre l'accés equitatiu a la formació superior, per a l'aprofitament de tots els talents individuals, i en el qual les barreres individuals no siguin pèrdues d'aquest talent; si les elimines, hi sortim guanyant tots. Però a banda d'això, aquest benefici privat quantificat també comporta en si mateix un benefici públic, a més de benefici social, cohesió i una societat més equilibrada. Aquesta és una visió que crec que s'ha de posar damunt de la taula, perquè l'escenari de futur depèn d'on posem el pes. Si ens decanem cap a una visió americana-anglesa o ens decanem per seguir apostant per una visió, diguem-ne, més europea del paper d'aquest servei públic.

Des d'un punt de vista dominant encara a Europa, a l'Europa de l'estat del benestar, preval la idea d'un benefici públic, en el qual cal fer prevaldre l'accés equitatiu a la formació superior.

Per tant, l'ACUP el que diu és que cal assegurar que la inversió de la universitat pública formi part de la política de la despesa pública en el paràmetre d'una societat europea. Aquest és un punt de partida. Les mesures dels últims anys ens han allunyat del camí que portàvem d'apropament a Europa; ens hi estàvem acostant, lentament, però estàvem dins una certa línia de convergència. Prenem el gran referent de la Unió Europea dels 15. Per què aquesta? Perquè pensem que aquest club de quinze països socialment i econòmicament són gairebé com Catalunya. I, per altra banda, econòmicament Catalunya està encara en una mitjana de PIB per càpita com la d'aquest club; per tant, és el nostre referent. El problema seria que necessitèssim prendre un altre referent, però de moment aquest és el que prenem. Recentment, tanmateix, les distàncies amb aquests països s'estan incrementant.

Un punt que posem sobre la taula avui: cal que estabilitzem la situació actual, perquè si no les distàncies continuaran augmentant i simplement baixarem de categoria. Deixarem d'estar en un club per passar a estar en un altre. Per altra banda, ens hem de concentrar en aquest punt i no esmerçar energies en la modificació d'un model que avui ja és molt complex. Hem vist quatre elements del model, però de fet el model mateix s'ha complicat molt, ens porta a tots plegats, als governs i a les universitats, a una feina ingent per a un repartiment i una distribució d'aquests recursos. I, a més a més, aquests recursos minven. La baralla pels coeficients ens fa perdre molta energia a tots plegats.

Les mesures dels últims anys ens han allunyat del camí que portàvem d'apropament a Europa; ens hi estàvem acostant, lentament, però estàvem dins una certa línia de convergència.

Parlant també d'un punt que posem sobre la taula: no més càlculs fins que no puguem recuperar la situació i replantejar un escenari en el qual puguem desenvolupar un nou model. Quin hauria de ser? Sabem que el nostre país, Catalunya, però també en els últims temps Espanya, està lluny d'inversions en recerca, també en educació superior. Aquest és un gràfic² que ens diu on està col·locada Catalunya i ens diu que Catalunya hauria pogut ser diferent. La primera columna és la inversió en recerca a universitats; la segona, la inversió en recerca en centres de recerca; i la tercera, la inversió de la recerca presumible en centres privats. I, en un lloc diferent, en cadascun dels ítems, però des d'un punt de vista públic, hem sabut pujar a un cert nivell, cosa que no hem fet en l'àmbit de les universitats. És a dir, que no hi ha hagut el mateix esforç relatiu.

Hi havia objectius de pla nacional que no s'han complert i hi havia objectius d'acord de país, a través d'objectius de Lisboa, de Barcelona i ara de l'estratègia Europa 2020, que estan lluny de complir-se. Han fet servir, per a aquest model, diferents referents internacionals. Què passa a França? Què passa a Finlàndia? Què passa a Ale-

manya? Què passa a Dinamarca? Què passa a Holanda? Què passa a Escòcia? La qüestió és que per enfocar la definició de model, és difícil anar a dades globals, per països, d'inversió de despeses d'educació i recerca, perquè no tothom té els mateixos sistemes. Nosaltres no tenim uns sistemes globals d'universitats; hi ha d'altres països que els tenen. Nosaltres tenim una part de la formació superior fora de la universitat, però està dins de les estadístiques. Es fa difícil de discernir, a vegades, l'esforç inversor i la regressió de molts conceptes. La qüestió és quina és la inversió directa, l'esforç directe que fa un país, en el seu sistema universitari. I amb això, el concepte que creiem que és més clar és el de *transferències corrents*, que és la quantitat de diners que es transfereix del pressupost del govern cap al pressupost de les universitats per obrir cada dia i funcionar.

Sabem que el nostre país, Catalunya, però també en els últims temps Espanya, està lluny d'inversions en recerca, també en educació superior.

A banda d'aquests, n'hi ha més, de diners. El competitiu que obtens també és públic i forma part dels pressupostos públics, a través de convocatòries de recerca, però acostuma a ser finalista. La qüestió és que a tot arreu existeix el concepte de *lump sum*; alguns en diuen *block grant*, però és la quantitat de diners que dones, per un mecanisme o per un altre, a una universitat perquè funcioni. Aquest és el que analitzarem. I quina hauria de ser aquesta quantitat? Tot té una dimensió. Un sistema universitari té una dimensió per la funció que ha de complir i també té una dimensió econòmica. Quina hauria de ser la dimensió econòmica que Catalunya hauria de donar al seu sistema universitari? I en funció de què? Normalment, hauríem de pensar que per la mateixa feina, pels resultats esperats dels mateixos i per la mateixa riquesa, la dimensió econòmica del sistema universitari hauria de ser semblant, si més no. La feina és la mateixa que la d'aquest club, la docència i la recerca són les mateixes que les d'aquest club i la riquesa mitjana encara avui és la mateixa, però la dimensió econòmica veurem que no ho és. Per tant, aquest és el primer punt.

Alguns referents internacionals: en lloc d'agafar països sencers, agafem universitats concretes amb aportació pública directa per transferències corrents. Hem agafat

---

² A partir d'aquest moment es refereix a un document PowerPoint exposat durant l'acte, que es pot trobar al següent enllaç: <http://www.amicsuab.cat/portal1/content.asp?ContentId=914>.

la millor universitat, la més productiva, i una de mitjana, de Dinamarca, Holanda i Finlàndia, i de França hem agafat la millor i dues de mitjanes: Pierre-Marie Curie, Tolosa i Nantes. Hem agafat la millor quant a producció científica, quant a impacte, quant als resultats científics, segons el nombre de publicacions, i ho hem dividit per les transferències corrents. Hi afegim les deu millors espanyoles, més totes les catalanes, i ens dona això: que estem en un sistema en el qual hi ha una certa concentració d'universitats catalanes al capdamunt de la llista.

Estem en un sistema en el qual hi ha una certa concentració d'universitats catalanes al capdamunt de la llista.

Fem una mica d'història del model de finançament per establir quin fóra l'objectiu de finançament i quin alt dimensionament econòmic total creiem que hauria de tenir el sistema. Aquí tenim dades dels últims deu anys, fins al 2011. En el 2012, que acabem d'acabar, encara hem empitjorat una mica respecte al 2011; no hi ha un escenari de millora, encara. Aquesta és la realitat. Anàvem creixent el 2007, el 2008 i el 2009; el 2010 i el 2011 baixem, baixem a valors per sota del 7. Aquest és el total de transferències corrents. El total de transferències corrents no és el total del model, perquè hi ha altres conceptes que s'hi afegeixen. Algunes parts vénen de l'Estat, per exemple pel finançament de les beques del ministeri, que transfereix diners de l'Estat directament a la universitat, i hi ha d'altres conceptes que fan que la xifra sigui superior que aquesta d'aquí.

La situació actual seria molt diferent si el govern hagués seguit el pla elaborat el 2006, i hagués complert els seus compromisos. El govern va elaborar al consell executiu un pla per a la millora del finançament, en el qual s'inclouïen conceptes que no estan en el model original. Sobretot conceptes de recerca, que no estan definits com en el model original. Aquest pla de millora preveia un salt important en quatre anys, per arribar el 2010 a 1.031 milions. Això és el que es va acordar en el consell executiu, però no es va complir. A partir del 2008 hi van començar a haver incompliments. Però de manera clara el 2010 i, evidentment, hem empitjorat. Què representa respecte al PIB? El model plantejava anar pujant i arribaríem, en teoria, segons l'acord, al 0,5% del PIB en el

2010. Ara estem al 0,38%; de fet, per sota. Crec que aquests són els termes en què podem dir quin hauria de ser. Quin és en altres països? A Espanya és el 0,59%, que, transformat al 0,9%, perquè sigui comparable amb el model, és el 0,53%.

Per tant, el que el 2008 a Catalunya era el 0,41% a Espanya era el 0,53%. Això ja ens hauria de dir alguna cosa. En el mateix any, als Països Baixos era el 0,8% en les transferències corrents a universitats de recerca (perquè a Holanda i a d'altres universitats, les transferències corrents a universitats de recerca eren del 0,81%) i a Finlàndia, l'1,24%. Quina creiem que hauria de ser la dimensió? Doncs de manera immediata, arribar al que hauria d'haver estat el 2010: el 0,5% a curt termini. I marcar-nos una «x», a mitjà termini, com a objectiu per a quan sigui possible arribar a convergir amb aquesta Europa. Aquesta «x», quina és? Doncs la mitjana de la Unió Europea, la mitjana d'aquest club. Corregit, si és que existeix, pel PIB per càpita entre Catalunya i Europa. Per això és essencialment 1; per tant, és la mitjana europea, que bàsicament és el 0,8% del PIB. Això és el que creiem que hauria de ser de dimensió. I si tenim la mateixa feina, obtenir els mateixos resultats, amb el mateix esforç per part del país, per a la mateixa funció de servei públic. El que pensem és que, amb una dosi de realisme, estem malament, tenim un nivell de deute que fa que el 8% del total de les despeses públiques s'hagi de dedicar a pagar deutes. Per tant, si convé, corregim això; que el pagament d'interessos sigui el total de la despesa anual ho corregim, perquè mentre tinguem aquest deute per pagar serem diferents d'altres països.

Gràficament, el que diem és això: això és el que era. Aquesta línia³ és la realitat, així ha anat. I enguany no ha estat estable, sinó que ha baixat una mica. Així ha anat i així és com hauria hagut d'anar, per l'acord de govern. El que diem és que hem de marcar un objectiu, que en un cert termini hem d'arribar a la línia vermella del 0,5% i en un altre termini, a la línia verda d'objectius. I aquí, el model és essencialment docent fins a un cert punt, però la diferència amb altres països és que el finançament

---

³ Es continua referint al document PowerPoint exposat durant l'acte, que es pot trobar al següent enllaç: <http://www.amicsuab.cat/portal1/content.asp?ContentId=914>.

basal incorpora finançament de l'activitat de recerca basal de la universitat. I aquí, quan puguem, hauríem d'incorporar aquest finançament basal de la recerca. L'escenari de finançament, per tant, és una mica un resum del que hem vist.

Els objectius d'un nou model: una base que, en la base de l'autonomia universitària, és garantir el principi de suficiència financera. Sense suficiència financera, s'atempta contra l'autonomia universitària, i aquesta és la funció bàsica del finançament per part de qualsevol govern. Per tant, cal garantir el principi de suficiència financera, incorporar el finançament basal de la funció investigadora i establir una vinculació entre assignació de recursos i els objectius esperats per la institució: contracte programa o el que sigui. Incentivar la cooperació universitària i disminuir el nivell de competència interna per recursos legals (això té a veure amb les característiques del model actual). El model actual és altament competitiu, un model purament de distribució, que, a més a més, està minvant, i on cada euro importa.

Els resultats sembla que no incentivin, però no, incentiven molt. Això és una precisió que crec que val la pena fer. Sobre el model descansa el funcionament ordinari de la universitat, que està dominat per les despeses de personal, que tenen una gran estabilitat. L'actuació de la universitat, per sobre de les despeses de la universitat, descansa en el marge que es pugui aconseguir. El marge és importantíssim. Si tens el 95% de les transferències corrents hipotecades per les despeses de personal i el 5% restant per a la teva política, tens uns ingressos que són essencialment finalistes i tens un marge petit per a la teva política. Apujar una mica aquesta quantitat és importantíssim. Hi ha programes que en depenen: programes de suport a beques de la universitat, programes de màster, de qualsevol tipus de cosa.

El marge amb el qual es treballa és tan estret que el model esdevé molt important. 100.000 euros són importants, per a aquest marge. I això fa que tots estiguem competint per tots aquests indicadors en els quals ens han entrenat per competir, i ens han fet un sistema –crec que molt competitiu– que explica per què hi ha més resultats amb menys recursos. Però això té un efecte pernicios: és la distribució, i no pot millorar tothom. Tu pots establir una cooperació amb la universitat

del costat, en què milloreu tots dos; podem millorar tots dos, perquè cooperem i millorem tots dos, però per a un dels dos pot suposar empitjorar. En aquest joc de suma 0, havent millorat tothom algú hi surt perdent. Per tant, per què cooperar si cooperant amb tu jo hi puc sortir perdent?

El marge amb el qual es treballa és tan estret que el model esdevé molt important. 100.000 euros són importants, per a aquest marge. I això fa que tots estiguem competint per tots aquests indicadors en els quals ens han entrenat per competir.

Aquesta és una dinàmica de manca de cooperació lligada al model de distribució. És una cosa que el nou model hauria d'evitar: hi hauria d'haver un component distributiu, això està molt bé, però també hi hauria d'haver un component que afavorís la cooperació. Un component bàsic que ha d'atendre les despeses bàsiques de l'activitat universitària i ha de portar garantia d'equitat del sistema i de suficiència financera. Ha de ser estable i no podem deixar de funcionar per les fluctuacions que hi pugui haver. A partir d'un model de costos adequat als costos reals en recerca, el model ha d'atendre els costos mínims basals, perquè els laboratoris de recerca i l'activitat de recerca funcionin, perquè hi hagi una activitat de recerca bàsica, per sobre de la finalista, per sobre de les que vénen per projectes. Això avui no existeix, i probablement aquí hi ha la diferència entre el nostre 0,38% i el 0,8% d'altres països.

Un component derivat, i això és atendre als costos derivats de les decisions del govern: si el govern decideix que no hi ha funcionaris, i que tots són contractats, les despeses de la seguretat social (hi ha una diferència) les ha de pagar el govern. Mireu quin regal ens fa, amb una decisió com aquesta. I un component vinculat als resultats: aquest ha d'incorporar l'estímul de la millora. S'ha de modificar el sistema actual, que exacerba la competència, per introduir-hi els beneficis de la col·laboració. I, d'alguna manera, s'ha d'establir una sincronia amb el treball dels equips de govern; no ha de ser una cosa any a any. Ha de tenir una certa estabilitat, ha de tenir un programa amb el qual es vulgui desenvolupar en els propers anys. Un rector com el que ha començat avui, com el rector de la UB, ha de tenir un pla de treball de quatre

anys, i hauria de negociar en aquest marge, i no d'una manera tan freqüent com es fa en l'actualitat.

Aquesta és una dinàmica de manca de cooperació lligada al model de distribució. És una cosa que el nou model hauria d'evitar.

Gestió de models, establir una vinculació entre recursos i resultats, aquest contracte programa, un tema d'informació compartida –això està relacionat amb el tema de la col·laboració– i incorporar al model del finançament basal les estructures que permetin compartir recursos. Un consorci, tots finançats de manera basal. Bé, aquests són els criteris que nosaltres pensem que hauria d'incorporar un model de finançament. Com podria funcionar? No facin cas de les dates (això simplement és perquè amb l'Excel necessita una data per posar diferents columnes, però no són reals). Això no cal que es recuperi a aquest ritme. Però definiríem una fase 0: estabilitat. Una fase 0 és provar d'estabilitzar el sistema tal com estem ara, cap més reducció i no recalculat cada any. Una fase 1: quan es pugui incrementar fins a recuperar el 0,5% del PIB. Aquest és el que hauríem d'haver tingut el 2010. Quan això es tingui, introduïm finançament basal de la recerca fins a una proporció molt estàndard, com a les universitats europees. Si tenim, per exemple, el 0,8%, doncs que el 0,45% fos docència i el 0,35% fos recerca. El 0,45% de docència ara no el tenim, estem al 0,38%. Per tant, això significa creixement en els dos àmbits.

S'ha de modificar el sistema actual, que exacerba la competència, per introduir-hi els beneficis de la col·laboració.

Exemple finlandès: simplement per dir que es pot fer més senzill del que ho fem. Això és un model finlandès, fet molt recentment, de l'any 2010, crec, en el qual no entrarem en detall, però que no té res d'estrany. El 41% és per a la docència, el 34% és per a la recerca i el 25% és per als objectius específics, és a dir, estratègics. Però és que amb el 75% de docència i recerca, ja ens conformem. Aquest és el punt on estem. Llavors, podem observar diferents ítems. El normal: els crèdits, el nombre d'estudiants matriculats, el nivell d'internacionalització, és a dir, res que sigui estrany. Una mica més senzill del que ho fem nosaltres. Però directament es podria copiar.

Així, en recerca, finançament per a projectes, publicacions científiques, internacionalització de la recerca, és a dir, el normal, també, que un podria posar en un mesurador de recerca.

Vegem què passaria si apliquéssim el model finlandès, almenys una aproximació a l'aplicació del model finlandès. A partir de la fase 1, d'entrada simplificar el model actual, que creiem que és massa complex, amb massa indicadors, massa càlculs cada any. Un model de *lump sum* a la universitat de recerca –que a més a més en tenen moltes més de no recerca, i en tenen també més de recerca que nosaltres, sigui dit de passada–. Les transferències corrents per a un país de cinc milions d'habitants són de mil vuit-cents milions d'euros, dades del 2010; quan aquí, amb el 50% més d'habitants, dèiem d'arribar a mil, ells estaven en mil vuit-cents. Això és l'1% del seu PIB d'aquell any. El 75% d'això, és a dir, la part docent i de recerca, creiem que estaria bé com a objectiu de fase 1 i de fase 2. Definim el bloc de docència i de recerca, establim el pes de cadascun, per arribar a entendre la proporció de 45-35. A la fase 2, apliquem el nou model simplificat, que ara no tenim temps per desenvolupar, fins a arribar a aquest «x» per cent, que per exemple podem dir que és el 0,8%. I en la fase 3, després d'arribar a aquest 0,8%, és quan podem pensar en un futur, ja molt llunyà, però afegint-hi el 25% addicional que ens hem deixat del model de Finlàndia per a objectius estratègics.

Amb números, què significaria, això? Doncs que els 1.831 que té Finlàndia, amb paritat del cost de la vida a Espanya es transforma en 1.481. Per tant, per ser justos, en lloc de 1.800, diguem 1.400. Aquests es descomponen en 600 de docència, 500 de recerca i 370 d'objectius de contracte programa. Amb fase 0, estem estabilitzats a 753, que són 740 i escaig. És a dir, fase 0: deixem-ho com estem, fins que puguem incrementar. Quan puguem incrementar hauríem de passar de 750 a 1.100, que és el 75% del nostre objectiu final. Per tant, el primer objectiu és arribar als 1.000 que havíem dit que tindríem el 2010, que serien 650 de recerca i entre 100 i 450 de docència. I quan això s'hagi assolit és quan comença la fase 2, i en algun moment en el futur introduïrem una cosa que ja ens apropi al global europeu. Gràcies ■

ANTONIO FRANCO

Dono les gràcies a tots tres per les seves exposicions, que a més a més, evidentment, han estat el que havíem anunciat des del principi, el mosaic de la situació. Dono un torn de paraula a tots tres, per si volen fer aclariments creuats o precisions en funció del que han dit els uns i els altres ■

JOSEP LLUÍS RAYMOND

Volia fer un comentari molt breu, en general, del finançament. Vull dir que quan es parla d'apujar les taxes universitàries hi ha grans protestes, però a mi em semblaria més lògic un sistema amb taxes universitàries més altes, i més ajudes condicionades al rendiment acadèmic. Em sembla que seria un mecanisme molt lògic, encara que generi tanta oposició al carrer. Perquè, en definitiva, les subvencions que es donen a la universitat, moltes vegades tenen un efecte regressiu; vull dir que van a parar a les famílies més riques. No ho sé, penso que seria un sistema molt simple i possiblement més eficient ■

XAVIER GRAU

A mi m'agrada estar en desacord en aquest punt. Primer, perquè el panorama és molt divers a Europa i al món. En aquests quinze (Europa dels 15) hi ha tota la diversitat, i en aquests quinze, avui en dia, excepte Anglaterra –que no el Regne Unit, perquè al Regne Unit hi ha el zero i el màxim, Anglaterra és el màxim i Escòcia és el zero pel que fa a taxes–, som el país més car, des del punt de vista de les taxes, dels quinze països. Abans de la pujada, potser Holanda tenia un valor superior; hi havia països de zero, països entremig, i Espanya ja estava entre els més cars. L'esforç públic que es fa té una finalitat. La qüestió que es planteja és si s'està fent una transferència cap als rics, i els rics podrien dir: «Jo pago impostos», si els paguen. La qüestió és si la fiscalitat és adequada, perquè si la fiscalitat és adequada, el que diu Europa és que els rics contribueixen amb el que els toca i, per tant, és legítim que tinguin un accés com els altres a la universitat.

Parlar d'apujar les taxes a França, per exemple: quan ho dius a un rector francès, diu que això atempta contra l'equitat. El concepte d'equitat és sagrat en aquell país, i parlar d'un sistema que introdueix barreres a l'accés és regressiu des del punt de vista de l'equitat. Compensable per ajut, sí, efectivament, però és que nosaltres tenim el pitjor dels escenaris: unes taxes molt altes i el país amb menys beques de tot el club de l'Europa dels 15. La discussió no s'està fent, penso, d'una manera global. La pujada de taxes que vam experimentar, la vam haver d'experimentar, i benvinguda és, perquè ens ha equilibrat una situació deficitària insostenible. Després de la gran retallada que hi ha hagut, passar de nou-cents a set-cents cinquanta, la diferència és bestial. I només ha estat salvable, i encara no del tot, amb una pujada de taxes. I, per tant, des d'aquest punt de vista ha sigut una mesura urgent, potser necessària. Però mancada, crec, d'una part de reflexió respecte a qüestions d'equitat i de qui paga. Al qui avui està pagant el 40% d'impostos per l'IRPF, també li toca pagar tota la taxa universitària? A Suècia no és així. Aquesta és una qüestió que no entenc ■

JOSEP LLUÍS RAYMOND

Només un aclariment: no volia parlar de posar barreres; volia tendir cap a un model en el qual prevalguessin els rendiments acadèmics, independentment de la situació econòmica, on l'individu tingués accés a les mateixes ajudes públiques si el seu rendiment és elevat. No parlo d'evitar que la gent amb pocs recursos econòmics pugui entrar a la universitat, sinó de tenir un model que a llarg termini faci possible que els estudiants que tinguin un millor rendiment acadèmic siguin els que trobin millor finançament públic. A llarg termini, és clar ■

XAVIER GRAU

Amb això ningú pot estar en desacord. Crec que és subjacent a aquesta preocupació; hi ha una certa consciència que avui, d'alguna manera, s'estan malbaratant recursos públics a la universitat amb una insuficient eficiència del temps de durada dels estudis, etc. Em sembla, pel que fa

a aquest aspecte, que no estem tan malament com es diu. Tenim un nombre d'estudiants a les universitats que és dels més baixos de l'Europa d'aquest club. I les taxes, que parlen tant del fracàs, són, segons l'OCDE (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic), comparables, també, amb la mitjana europea. Es pot millorar? Sí, segur que es pot millorar, però el que dic és que, en tot cas, el que ens succeeix, succeeix a tot arreu. Què passa a països on no hi ha taxes? Hi ha pagament d'impostos; probablement hi ha la consciència de propietat sobre allò. Del que es tracta, en tot cas, és que hi hagi una estada a la universitat que impliqui rendiment, que no hi hagi una eternització per a aquell que no rendeix, però no cal que lligui el que paga l'estudiant. Aquest és un punt, en tot cas, que no crec que estiguem discutint; s'han pres decisions sense discutir bé les qüestions ■

ANTONI MANRESA

Volia fer una pregunta que em sembla que podria ser pertinent també afegir, aspectes del que podria ser la governança en aquestes universitats que s'estan comparant. Ho dic, no perquè pensí que la governança no sigui important –crec que sí que ho és–, però no sabem fins a quin punt és tan important com per dir que les universitats millorarien moltíssim si canviéssim l'actual model que les governa. Aleshores, fer també una comparació, per a algun tipus d'indicadors, sobre la governança de les universitats d'aquests països, en el cas en particular de Finlàndia, amb la nostra, crec que donaria a aquest estudi que has explicat –i que a mi m'agrada molt– més pes, tenint en compte que, no només a Catalunya sinó també en l'àmbit de l'Estat espanyol, s'està plantejant el fet que la governança universitària no és l'adequada per treure el màxim rendiment dels seus recursos ■

ANTONIO FRANCO

Ja sé que els moderadors no han d'intervenir, però faré una intervenció que em ve al cap després d'escoltar aquesta primera ronda. Diria que no hi ha res a fer si no s'arregla una cosa fonamental d'aquest país, com és organitzar un sistema de tributació just i sense forats. Per què? Doncs perquè aquesta sí que és la constància del que va sortint a tot tipus d'anàlisis sobre problemes de la universitat, però també de moltíssimes altres coses. Vull dir que possiblement tenim dues o tres grans tragèdies nacionals, però aquesta de la tributació és fonamental, perquè sense aquesta qüestió prèvia, la societat no té els diners al seu abast per fer les coses que ha de fer ■

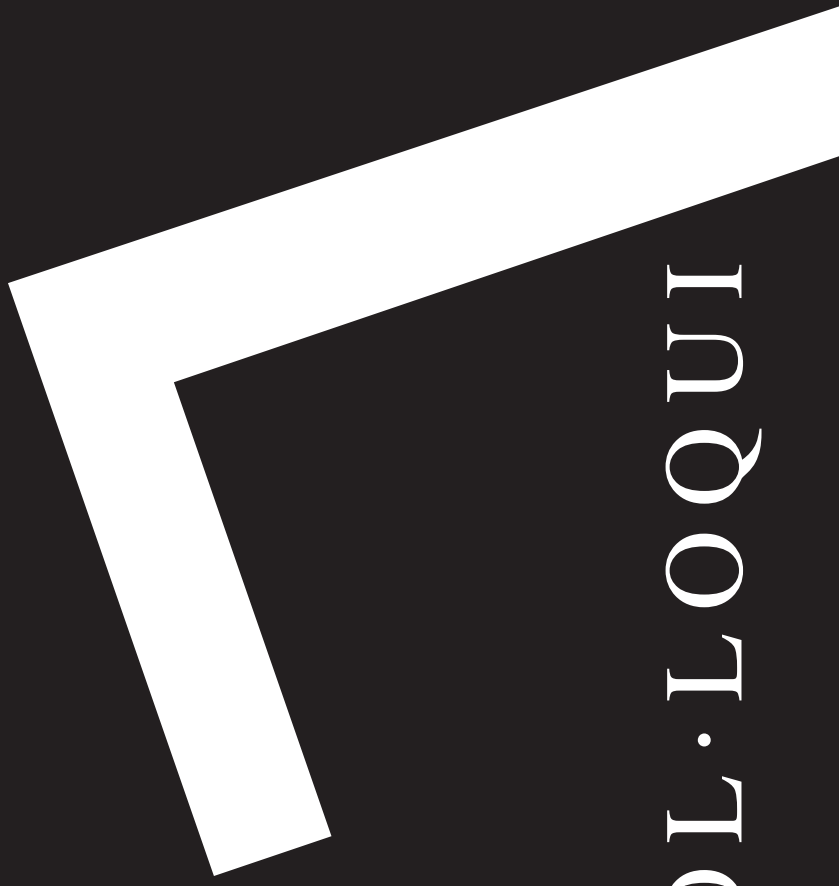
XAVIER GRAU

Completament d'acord. Crec que aquí tenim el problema. Efectivament hi ha una correlació entre sistemes de governança i eficiència. Hi ha una correlació, no sé si és causa-efecte, però hi ha correlació. Els sistemes més eficients tenen molta més autonomia, més responsabilitat, més llibertat per fixar tots els paràmetres, els salaris, etc., i més bons resultats. Això és el que passa. No m'atreveixo a dir que sigui causa-efecte, crec, més aviat, que tots dos tenen la mateixa causa. Tenen un sistema més democràtic, més just i que genera més bons resultats en general.

Aquí tinc un estudi de l'EUA (Associació d'Universitats Europees) sobre autonomia universitària. És actual; va ser presentat ara fa un any, el novembre de l'any passat. És un *scoreboard*; per tant, el que fa és estudiar l'autonomia de cada sistema i posar-hi context. I el que tenim és una definició de com estem. I, efectivament, és una altra manera de veure que no estem bé ■

COL·LOQUI

DEBAT

RONDA DE PREGUNTES

Antonio Franco

A veure, si els sembla bé, mentre acabem de definir això, podem obrir torn de paraula ■

Assistent 1

Sóc antiga alumna de l'Autònoma, i, per tot el que heu dit, en el futur s'invertirà menys en universitats públiques. No sé si les universitats públiques us heu plantejat també diversificar el model de finançament amb programes de donacions, com molt bé heu dit que hi ha a les universitats dels Estats Units i en algunes universitats europees que han llançat campanyes de captació de fons que fins i tot arriben a 100 milions d'euros. I aquestes campanyes es basen en donacions d'antics alumnes i d'empreses. Abans heu dit que la desgravació fiscal és important, però en realitat no ho és tant, perquè les persones donen per una connexió amb les universitats. Però és clar, no sé si vosaltres heu pensat en aquest model: augmentar la captació de fons, vull dir augmentar el finançament a través de la recaptació de fons, què en penseu d'això? ■

Xavier Grau

Crec que està relacionat amb el model d'universitat. Hi ha una diferència gran. Ens prové d'una comparativa internacional i de conèixer casos d'èxit del sistema americà; ens va arribar la idea que aquí hi ha un camí de sortida. Que quantitativament això és important. No trobaràs, crec, cap universitat nostra que no digui que hauria de començar un programa de *fund-raising*. Hi ha congressos de *fund-raising*, per aprendre com es fa; això és una tècnica, que també s'aprèn. Però, què és el que passa? Que estem transportant una responsabilitat pública i els governs estan, en aquest sentit, allunyant-se de la responsabilitat de finançament de les universitats, perquè tenen moltes tensions a tot arreu. Demanen que busquem finançament privat o bé ens internacionalitzem perquè els estudiants estrangers paguin a la universitat.

Austràlia i el Regne Unit són dos grans models de finançament de la universitat a través del component internacional. A Austràlia em sembla que el segon sector econòmic del país és l'educació. Al Regne Unit és el cinquè sector. Són indústries, en aquest sentit, generadores de

riquesa. I aquesta és una tendència. I l'altra tendència és el *fund-raising*, les donacions. Quan es diu això, crec que es diu una mica des d'un miratge. No vull dir que sigui un camí que no hàgim d'obrir; crec que s'ha d'obrir, però la nostra societat té una cultura (i això passa també a Holanda i a Suècia) en la qual el ciutadà paga els seus impostos i és propietari de la societat. I com que n'és propietari, la consciència de retornar a la societat això que aquesta li ha donat no hi és, perquè ja ho ha estat fent tota la vida; és o pagar abans o pagar després. Buscar i fer créixer consciència a través de donacions és substituir el camí que tenia Europa de participació en la despesa pública a través del pagament d'impostos. Una mica, és una cosa o l'altra: si disminueixes la contribució personal a través dels impostos, tens una mena de necessitat moral de tornar allò que no has pagat abans per pagar-ho després. Aquest és un camí que s'està fent.

I a més, el tema del miratge té a veure amb «El mite del MIT». Moltes vegades parlem sobre les grans institucions –Stanford, MIT (Massachusetts Institute of Technology)– que tenen un component de participació privada molt gran. El MIT és més petit que la meua universitat. És una universitat de 10.000 estudiants, una universitat bàsicament de postgrau: 6.000 de graduats i 4.000 d'*under*, 4.000 de *bachelor* i 6.000 de màster i doctorat, un perfil completament diferent. Stanford és una mica més gran, però semblant. I moltes americanes que estan al TOP 10 són iguals. Quina mida econòmica té el MIT? Quina participació privada hi ha en el finançament del MIT? Aquesta és la realitat del 2011 en despeses i ingressos: la meitat de les despeses són per a recerca, una quarta part són per a docència i activitats de recerca no finançades, i una cinquena part és per a administració. El total: 2.500 milions de dòlars. El MIT, 10.000 estudiants. D'on vénen aquests diners? Quina part ve de donacions? El 4%; és molt, són 100 milions, però és el 4% del total de la seva activitat.

D'on vénen els diners perquè funcioni el MIT? Dels impostos dels americans, no de les empreses. Vénen del Lincoln Laboratory, que és un laboratori de recerca tancat, opac, perquè és el que paga la defensa dels Estats Units. I vénen del Research Revenues; 600 milions de dòlars vénen d'aquí. Té un component que també forma part del que en diem diversificar, l'*endowment*, que nosaltres encara no podem resoldre legalment perquè no

podem tenir romanents. L'*endowment*, que ingressa en un any 500 milions de dòlars, la qual cosa vol dir que són prop de 30.000 milions els que deuen tenir al banc. Però d'on vénen els 30.000 milions que tenen al banc que generen 500 milions d'ingressos? Dels romanents anteriors. Si això és públic, i ho és, aquests em temo que també tenen un cert origen públic.

Les dades reals de recerca del MIT dels últims anys: tot departaments federals; hi ha dues columnes, mireu qui paga: a *original source*, 400 milions de dòlars vénen de l'Estat, directament. De la indústria, 89. Tota la recerca de la MIT, qui la paga? El ciutadà americà a través dels seus impostos. És a dir que, quan parlem de diversificar i quan parlem d'objectius, primer cal tenir en compte que ens comparem amb cultures diferents, que estan a un altre nivell, i crec que ens cal una mica de realisme. La potència científica del MIT la paga l'Estat, no la paga l'empresa ■

Assistent 2

Relacionat amb això, les taxes dels estudiants són molt més altes que aquí. Però molt més vol dir no una mica més, sinó deu vegades més ■

Xavier Grau

Sí, perquè el concepte és diferent. Aquests diners no vénen a través de la subvenció de l'estudiant, sinó que vénen a través de concursos de recerca. L'estudiant paga una taxa de prop de 50.000 dòlars, però, de fet, de mitjana en paga 20.000. 50.000 dòlars potser ho paguen alguns; altres paguen zero. El seu sistema de taxes i finançament fa que de mitjana l'estudiant del MIT pagui 20.000 dòlars i no 50.000. També tenen el seu sistema d'hipoteques de totes les famílies per poder estudiar al MIT. Alguns no paguen; alguns ho paguen tot. Però si funciona, i és el que és, és perquè el ciutadà americà paga. Paga dues vegades, per entrar i per impostos. La universitat estatal també paga taxes molt elevades. Les universitats públiques americanes tenen dobles nivells: si ets de l'Estat pagues al voltant de 8.000 dòlars, i si ets de fora de l'Estat, al voltant de 20.000. Paguen més que aquí, però és que respon al model de profit individual ■

Assistent 3

Relacionat amb aquest tema del MIT: vostès creuen realment que la universitat catalana o espanyola està promo-

cionant adequadament les activitats que està organitzant de tal manera que la societat percebi que val la pena invertir en ella a partir d'impostos? Té la universitat els *skills*, les habilitats en els seus equips d'investigació com perquè la societat percebi que realment té molt de valor? No ara, sinó possiblement a llarg termini ■

Xavier Grau

Hauré de dir que no, perquè òbviament estem perdent una guerra i, per tant, no tenim prou habilitats per guanyar-la. Estem perdent una guerra mediàtica. Ahir estava en una reunió semblant a l'ACUP parlant d'eficiència universitària, precisament, i un assistent explicava que, anant a una reunió a un ministeri, va parlar amb el taxista i aquest, que sabia que anava a parlar d'universitats, li va dir: «Hi ha massa universitats, oi?». Si els taxistes pensen que hi ha massa universitats, tothom pensa que aquí el sistema és ineficient a través d'un mecanisme de comunicació pública, que no sé com s'ha produït, però que, en els darrers anys, ha posat en qüestió tot el sistema universitari. Les xifres crec que diuen el contrari del que es diu. Amb resultats de recerca, de docència, de transferències per als recursos que fem servir, les xifres crec que diuen el contrari. Però no sabem, o no podem, o no tenim les habilitats, o la potència, per contrarestar l'altre missatge.

Per què es produeix l'altre missatge? També ens ho hauríem de preguntar. D'on ha sortit la consciència o la idea que la universitat és ineficient? D'on ha sortit? De gent que ha sortit de les mateixes universitats. És una gran paradoxa! Aquells que estan parlant malament de la universitat són titulats universitaris en molts dels casos. Jo em plantejo: com és que es produeix aquest discurs? La ministra de Sanitat, la senyora Mato, quan va entrar al seu càrrec, el primer que va dir, quan va parlar en públic, va ser: «Tenim un sistema de sanitat que és dels millors del món». I la consciència pública és que tenim un bon sistema sanitari. El ministre Wert, el primer que va dir quan va entrar al seu càrrec, va ser: «Vinc a restituir el prestigi perdut de la universitat espanyola». Això és el que tenim. Per què es produeix un codi o l'altre? Realment no ho sé. I també sé que no som capaços de contrarestar el discurs negatiu ■

Antoni Manresa

Crec que també és el que s'ha comentat abans, és a dir que hi ha la idea que si abaixen el sou és perquè realment s'ha d'abaixar el sou. Aquesta idea, que s'està estenent, va acompanyada del fet d'aquesta ineficiència que ha comentat el rector Grau. A mi em sembla que cal un contracte transparent entre l'administració pública i la universitat. I, en aquest contracte, s'ha de tenir molt en compte què vol dir *eficiència* respecte a les obligacions de les universitats. I també respecte a les obligacions de les administracions públiques. I aquest contracte no hi és, perquè si tenim un contracte que és només de distribució, tu pots ser molt competitiu competint per coses que realment són molt minses. I això no vol dir que siguis bo, perquè pots gastar moltes energies competint per coses que realment són molt petites.

Normalment, a la carrera universitària, quan a algun professor li donen una situació estable, com pot ser una càtedra, o un professor titular, que ja té la seva plaça en propietat, el professor depèn, normalment, de si mateix. Què vol dir que depèn de si mateix? Doncs que si vostè passa una determinada avaluació, aleshores vostè mereix ser professor d'aquesta universitat. Aquesta filosofia de dependre de tu mateix, i la idea que si fas la carrera bé ets independent de la resta, és un fet que a la universitat existeix de manera molt arrelada. No has de competir amb el veí si ets una persona que està fent les coses ben fetes. Crec que això és una de les coses que haurien de posar en relleu a l'administració. És a dir, que ens diguin què estem fent malament; nosaltres intentarem fer-ho bé, i amb un contracte clar, i direm a la societat a quin nivell estem d'eficiència o de rendiment de comptes. Això no hi és. En uns temps com ara, on falten recursos pertot arreu, alguns polítics donen una imatge de la universitat que a mi em sembla que no és la real ■

Antonio Franco

Deixi'm fer una pregunta d'ampliació sobre el que s'ha dit ara, sobre el tema de per què hi ha aquest estat d'ànim o aquesta mancança general. Diria que, en tot cas, no crec que existeixi un complot contra la universitat. És cert que quan escoltem el senyor Wert podem pensar que hi és i que a més a més té un portaveu. Però diria que això no és cert. ¿No creuen, vostès, que la universitat ha tingut una actitud tancada, una manca d'orgull i una manca de voluntat, també, d'explicar? És veritat que la

política ha perjudicat molt, perquè no és que ho digui ara el ministre actual, gairebé cada vegada que hi ha un canvi de govern el ministre d'Educació o d'Universitat que correspon, diu que tot està molt malament.

Vull dir que hi ha una alimentació política d'això per motius ideològics i partidistes dels que governen. Però crec que possiblement hi ha un tema bastant consubstancial a l'actual universitat espanyola i catalana i és la manca de voluntat de sortir cap a fora i de fer polítiques explicatives. Fins i tot diria que això arriba al punt que hi ha un cert menyspreu del que pugui pensar una part del professorat, la idea d'«ells s'ho perden, oi? Nosaltres aquí estem fent coses que estan molt bé, i si no ho volen acceptar...». ¿No creuen, vostès, que això també forma part del moll de l'os de la psicologia universitària, si no actual, almenys fins fa relativament poc temps? ■

Xavier Grau

Sí, encara que des d'una universitat relativament jove, que crec que ha nascut en paràmetres diferents i que d'entrada ha nascut menys tancada, i a qui no agraden les generalitzacions perquè de vegades amb moltes coses no ens hi sentim identificats, crec que al global del sistema hi ha una part que és bastant així. El sistema ha reaccionat tard, el tipus de comunitat universitària permet, d'alguna manera, aquest tancament en si mateix. Però encara que no hi hagi una confabulació en contra de les universitats, sí que hi ha discursos interessats que són menyspreables. En el sistema hi ha un component d'insistir en certs aspectes que són interessats per aquells qui ho fan. Alguns informes que surten, són interessats. I de vegades no són prou contrarestats, perquè no tenim la pràctica habitual d'explicar regularment a la societat què és el que es fa, i em sembla que la comunitat universitària se n'ha de conscienciar. Fer informes anuals de l'estat de la situació del sistema de la mateixa universitat és una obligació. Ho és per definició, perquè forma part d'un rendiment de comptes, però també ho és estratègicament ■

Antonio Franco

És una conveniència ■

Xavier Grau

Exacte. I pertànyer a l'EUA (Associació Europea d'Universitats) té un avantatge, a més d'aprendre moltes

coses, i el primer d'ells és que els teus problemes són els mateixos que els de la resta del món. Això de què estem parlant, amb diferents intensitats, passa a tot el món. La pressió econòmica, la reducció de recursos públics i l'allunyament del ciutadà normal respecte a la comprensió que es té de la finalitat d'invertir diners perquè els professors d'universitat es diverteixin, això passa a tot arreu. I forma part de la maduresa del sistema tenir mecanismes que ho corregeixin; i en aquest sentit crec que el nostre està més feble que la mitjana ■

Assistent 4

Hi ha algunes coses de les que ha dit la mesa que realment no les comparteixo, però sí que volia tocar algun dels temes que s'han plantejat ara al final. Crec que en aquests moments, la universitat, sense cap dubte, per la seva història ha anat evolucionant amb els anys, i, per tant, moltes vegades ajudada pels governs de les universitats i moltes vegades per la mateixa dinàmica i pels mateixos governs, és a dir que tot s'ha ajuntat. Però hem anat evolucionant cap a un individualisme dels departaments, i dins dels departaments, de les unitats, perquè sembla que hem arribat a un moment en què tots ja tenim una situació més o menys estable, hem de fer el nostre grup, ens anem dividint i realment es demostra que això s'està produint moltíssim, i segurament molt més del que sembla.

Però on ens ha portat, això? Al fet que en aquests moments les universitats no tinguin orgull d'universitat. Ho sento, però no tenen orgull d'universitat. I utilitzo aquesta paraula perquè em sembla que és significativa del que vull dir. Als universitaris el que passa els és igual, el que volem és tenir el laboratori, els seus recursos, publicar, «la publiquitis» que hem introduït, i els que estem allà som culpables d'aquesta situació. Això ens ha portat al fet que, en aquests moments, si no tenim un plantejament de globalitat del que volem que sigui la nostra universitat (quan dic *un plantejament* no vull dir el rector, sinó els universitaris), aleshores difícilment canviarem la dinàmica del que la societat entén de nosaltres, perquè no n'hi donem cap idea. És a dir, en aquests moments preguntes a un ciutadà, un ciutadà universitari, per a què serveix la matrícula que ha pagat del seu fill, incrementada, i no t'ho sap dir. La diferència de preu entre el que han pagat aquest any i el que van pagar

l'any passat, que a Catalunya s'ha doblat, pràcticament, la gent no sap en què s'inverteix.

I, per tant, és un problema de comunicació, sense cap mena de dubte. Els nostres serveis de comunicació no són tan bons com haurien de ser. Però també és veritat que si no adoptem un plantejament global i no sabem transmetre aquest plantejament com a universitaris, difícilment la societat en què vivim ens entendreà. Cadascú transmet la seva idea i no la idea col·lectiva i, per tant, hem de fer un esforç per recuperar el diàleg dins les universitats, recuperar la discussió, perquè s'han fet tan grans, que en aquests moments les estructures no funcionen i els equips que les porten tenen força dificultats per desenvolupar-les i, per tant, no es fa la discussió en el si de la universitat ni de forma global. Insisteixo, això no és una crítica als equips —que part de culpa tenen—, sinó a tot el sistema universitari per com s'ha muntat. Això fa que en aquests moments, l'universitari no participi en la vida universitària. Participa en la seva àrea concreta i restringida, i això es tradueix en competitivitat malsana entre departaments, entre facultats. Hi ha cooperació, però no tota la que hi hauria d'haver ■

Xavier Grau

Són moltes coses. D'entrada, la podria haver fet en anglès i a Irlanda, perquè vaig sentir una intervenció semblant a l'OCDE al setembre, parlant del sistema de governança irlandès, que amb els canvis *managerials*, és a dir, movent-se cap a un sistema més anglosaxó i americà, havia conduït a la desmotivació del professorat, a l'individualisme i a la manca d'identificació amb els objectius de la institució. Aquesta és una dinàmica que existeix arreu del món, però això no justifica el fet que la universitat catalana pateixi avui aquest problema. Hi ha una manca d'orgull i una mica, també, d'autoestima; la situació és dura per a molts. El fet de trobar-nos com ens trobem des del 2007, quan el conseller Huguet va començar a dir que això era un desastre i que ell ho arreglaria, em sembla que condueix un continu de missatges negatius a la comunitat universitària, que en aquest sentit es pot sentir menys motivada i amb més tendència a tancar-se en el seu grup.

És cert, però, que hi ha una manca global d'identificació amb els objectius de la institució. Aquí veig un dels objectius de la reforma de la governança, però no per

anar cap a sistemes de tipus *managerial*, en els quals algú pensa que es regeix la universitat des de dissenys de dalt, i on el professor és, en termes anglosaxons, un *blue collar*. Però el professor no és un *blue collar* a qui dius el que ha de fer, sinó que ha de ser la base de l'activitat universitària. En la capacitat individual rau l'autonomia universitària, i això no està gens resolt i en aquests moments està molt en qüestió. I tenim per aquí un problema d'autoestima.

Veig que estem treballant des de totes les universitats per solucionar la situació, però reconec que no ens n'estem sortint. Una altra vegada faig servir una cosa particular de la meua universitat; no em veig tan reflectit amb aquesta realitat. Potser per joventut, potser per una dimensió que la fa més propera, però les discussions del consell de govern són més d'identificació amb els objectius de la institució. Ho veig d'aquesta manera i no tan negatiu, encara que efectivament hi ha qui només està tancat al seu despatx i en el seu grup i la resta no li interessa. Però això també existeix a Dublín, al Regne Unit, a França i a tot arreu, perquè és consubstancial a la universitat, la individualitat.

Això és una qüestió que crec que és important. Tenim una gent que en el seu àmbit poden dir que són propietaris dels seu coneixement, i així construïm el global de la

universitat. La individualitat és importantíssima. És complicat governar una universitat, però ho és a tot arreu. El que constato és que moviments que s'han fet cap a sistemes de tipus gerencial s'estan tirant enrere, perquè condueixen a empitjorar la identificació amb els objectius de la institució. És clar, els moviments que es fan del tipus assemblees de professors són els que ara estan en qüestió, perquè es tanquen en si mateixos, perquè són claustres tancats. Una cosa no és la solució, però l'altra tampoc. Cal donar una perspectiva, que és complicat. I en el nostre cas és una mica més complicat, perquè, a més a més, estem amb una moral baixa ■

Antonio Franco

Vull agrair-los a tots en nom dels Amics aquesta contribució a la reflexió i el debat, aquesta aportació de dades i de raonaments que hem tingut aquest vespre en aquesta sala. Els vull remarcar que el contingut d'aquestes exposicions i les preguntes que s'han fet després, així com els materials que s'han presentat en PowerPoint seran consultables d'aquí a unes setmanes al web dels Amics, perquè crec que hi ha molta informació per donar voltes al que s'ha dit, també a les xifres. Els Amics donem per tancada l'última activitat de debat i reflexió de l'any. I, família universitària, només em queda desitjar-vos unes bones festes i un bon finançament futur ■

EDITA
Associació d'Amics UAB

CORRECCIÓ I MAQUETACIÓ
<F12 serveis editorials>

DISSENY
info@barcelonasiesta.com

COORDINACIÓ
Irina Gimeno Coso

IMPRESSIÓ
Impressions Gràfiques Canigó

DIPÒSIT LEGAL
B 6569-2013

Associació d'Amics UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Torre Vila-Puig
Campus de la UAB

Telèfon 93 581 14 90
Fax 93 581 46 45
amics@uab.cat
www.amicsuab.cat

Col·legi de Periodistes
de Catalunya

Col·legi de Politòlegs
i Sociòlegs de Catalunya

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Consell Social